

UPORABA NOVIH TEHNOLOGIJ PRI JEZIKOVNEM POUKU

V prispevku je predstavljen pregled možnosti uporabe novih tehnologij pri jezikovnem pouku. Uporaba novih tehnologij pri jezikovnem pouku je odvisna od pripravljenosti učitelja, da jih sprejme in uporabi v razredu, in od opreme, ki je za pouk na voljo. Posamezne možnosti za uporabo novih tehnologij so strnjene v tri sklope: namenske (oziroma za jezikovni pouk pripravljene), nenamenske in komunikacijske možnosti. Poleg kratkega opisa vsake od možnosti so ocenjene tudi najpomembnejše prednosti in slabosti njene uporabe. Za vsak sklop so navedeni zgledi za uporabo pri jezikovnem pouku angleščine in slovenščine.

1 Uvod

Ob veliki vlogi, ki jo imajo nove elektronske tehnologije v našem vsakdanjem delovanju, ni presenetljivo, da so prodrle tudi v izobraževanje in ga ponekod celo temeljito spremenile. Uporaba novih tehnologij pri jezikovnem pouku je danes precej odvisna od pripravljenosti učitelja, da jih integrira v pouk, in od materialnih pogojev, zlasti seveda od opreme, ki je za pouk na voljo. Toda tako, kot si danes jezikovnega pouka skoraj ne moremo predstavljati brez starejših tehnologij (npr. kasetofona), bodo vsaj nekatere od naštetih možnosti, ki jih novejša tehnologije ponujajo, verjetno že v razmeroma bližnji prihodnosti nepogrešljiv del jezikovnega pouka.

Jasno je, da so možnosti uporabe novih jezikovnih tehnologij pri jezikovnem pouku precej pogojene z razširjenostjo jezika. V nekaterih vidikih uporabe jezikovnih tehnologij v celoti dominira angleški jezik, prav tako so možnosti uporabe jezikovnih tehnologij bolj izkoriščene za jezike z večjim številom govorcev, ki so v svetovni ekonomiji pomembnejši. Toda to ne pomeni, da nove jezikovne tehnologije niso prav tako uporabne tudi za jezike z manjšim številom govorcev. Slovenščina ima kljub razmeroma majhnemu številu govorcev nekatere vidike uporabe novih jezikovnih tehnologij zelo dobro razvite. Nekoliko skromnejša so pripravljena elektronska gradiva in orodja za pouk slovenskega jezika, vendar tudi ta obstajajo in se bodo verjetno v prihodnosti po vzoru drugih jezikov še bolj razvila.

V članku predstavljam pregled različnih oblik dela z novimi tehnologijami pri jezikovnem pouku: vsaka od njih je na kratko opisana, predstavljene pa so tudi njene prednosti in slabosti.

Za primerjavo trenutnih zmožnosti so navedeni primeri za jezikovni pouk angleščine, ob njih pa tudi primeri za jezikovni pouk slovenščine. Posamezne možnosti so strnjene v tri sklope: namenske (oziroma za jezikovni pouk pripravljene), nenamenske in komunikacijske možnosti.

2 Namenska gradiva, viri in orodja

V prvi sklop možnosti, ki jih jezikovne tehnologije odpirajo za jezikovni pouk, spadajo namensko razvita multimedijška gradiva, elektronski viri in orodja. Vse tri kategorije imajo to skupno lastnost, da so bile razvite (delno ali izključno) z namenom pedagoške uporabe, kar pomeni, da naj bi bile vsaj v svoji osnovi za jezikovni pouk najzanimivejše, saj so lahko najboljše prilagojene uporabi v izobraževanju. V praksi sicer to še ne velja, vsaj ne v celoti.

2.1 Pripravljena gradiva

Čeprav so zmožnosti multimedije ogromne (kombinacija elektronskega besedila, slikovnega, video- in avdiogradiva ter interaktivni pristop), je uporabnih gradiv, pripravljenih za jezikovni pouk, presenetljivo malo. Za pouk angleščine kot tujega jezika, ki je glede tega seveda najbolj razvita, obstaja nekaj zbirk gradiv na CD-romih; najboljša so tista, namenjena pouku poslovne angleščine. Izbira na svetovnem spletu je na prvi pogled precej širša, vendar natančnejši pregled pokaže, da gre pogosto za krajša gradiva, ki obravnavajo zelo ozko temo (npr. slovnični problem), namenjena pa so zelo specifičnemu znanju in so zato neuporabna za širše potrebe. Eno bolj obsežnih in sistematičnih ter posledično uporabnih spletnih mest je zbirka spletnih strani *British Councila* <<http://www.learnenglish.org.uk/>>.

Najenostavnejše je iskanje prek katerega od številnih spletnih kazal. Primer razmeroma obsežnega spletnega kazala elektronskih gradiv za pouk angleščine je spletno mesto <<http://polyglot.lss.wisc.edu/lss/lang/esl.html>>.

Za iskanje različnih virov za pouk angleščine je eno najboljših spletnih mest stran jezikovnega centra oxfordske univerze *Oxford University Language Centre: WWW resources for general language learning* <<http://www.lang.ox.ac.uk/langlearn.html>>. Za angleščino obstajajo tudi zelo uporabna kazala za nekoliko bolj specifična področja jezikovnega pouka, npr. pouk pisanja *OWL Online Writing Lab*, spletno mesto v okviru univerze Purdue: <<http://owl.english.purdue.edu/internet/resources/sourceofinfo.html>>, za pouk kulturnih študij, npr. za Veliko Britanijo <<http://www.britcoun.org/studies>>, za ZDA <<http://www.georgetown.edu/crossroads>>, za Kanado <<http://www.academicinfo.net/can.html>>, za Avstralijo <<http://www.austudies.org/>> itd.

Za pouk slovenščine je nekaj zanimivih učnih gradiv na voljo na spletni strani z naslovom *Slovenian On-Line* <<http://slovenian.com/>>, vendar je ta zbirka gradiv razmeroma omejena, zato je precej omejen tudi krog potencialnih uporabnikov. Primer

kazala elektronskih gradiv za jezikovni pouk slovenščine pa lahko najdemo na spletnem mestu avstralskega *Thezaurus, Institute for Slovenian Studies of Victoria* <<http://www.thezaurus.com/slovenianlinx/>>; ker je izbira elektronskih učnih gradiv za slovenščino zaenkrat še razmeroma skromna, se to kazalo po obsegu seveda ne more primerjati s podobni kazali za angleščino.

Razloge za razmeroma skromno ponudbo učnih gradiv na sicer zelo razširjenem spletu bi lahko iskali v dejstvu, da je v izdelavo kakovostnega gradiva treba vložiti razmeroma veliko časa, truda in znanja, zato so se s tem brezplačno pripravljeni ukvarjati le redki posamezniki. Kljub nekoliko počasnejšemu razvoju pa se zdi, da utegnejo prav pripravljena multimedijška učna gradiva v prihodnosti postati ena pomembnejših možnosti, ki jih odpirajo nove tehnologije za jezikovni pouk.

2.2 Referenčni viri, ki so med drugim namenjeni jezikovnemu pouku

V to kategorijo sodijo slovarji v elektronski obliki, drugi jezikovni priročniki v elektronski obliki (npr. slovnice, tezavri, slogovni priročniki itd.) – na CD-romu ali na svetovnem spletu – in jezikovni korpusi. Slovarji in drugi jezikovni priročniki v elektronski obliki, ki so namenjeni predvsem pouku tujega jezika, so pogosto interaktivni, privlačni za uporabnika, večkrat pa vsebujejo tudi multimedijske vsebine (npr. video- in audiogradivo). Ker je pouk angleščine kot tujega jezika po svojem obsegu postal prava industrijska panoga, ni presenetljivo, da je daleč največja ponudba tovrstnih slovarjev in jezikovnih priročnikov prav za pouk angleščine kot tujega jezika. Med najboljše angleške interaktivne slovarje na CD-romu, ki so namenjeni jezikovnemu pouku, sodijo npr. *Longman Interactive English Dictionary*, *Oxford Interactive Study Dictionary of Business and Computing*, *Oxford Student's Multimedia CD-ROM Dictionary*, *Collins COBUILD e-dict* itd.

Za slovenščino jezikovnih priročnikov in slovarjev v elektronski obliki, ki bi bili namenjeni učenju tujcev, sicer še ni, vendar pa so elektronske različice slovenskih slovarjev (*SSKJ*, dvojezični slovarji *DZS* ...) lahko zelo dobrodošla pomoč pri jezikovnem pouku, saj skrajšajo čas iskanja.

Večina jezikovnih korpusov sicer ni zasnovana z izključnim namenom pedagoške uporabe, vendar so te elektronske zbirke besedil za jezikovni pouk izredno primerne. Dragocene so kot referenčni vir za učitelja, učenca ali za izdelavo pedagoških referenčnih virov in učnih gradiv (Hirci in Pisanski 2000). Njihova velika prednost je možnost razmeroma avtonomnega dela učencev, s čimer je klasičen pristop k pouku presežen. Največji referenčni korpusi so korpusi angleškega jezika, med njimi sta najboljše poznana *The Bank of English* <<http://titania.cobuild.collins.co.uk/>> in *British National Corpus (BNC)* <<http://www.natcorp.ox.ac.uk/>>. Za slovenščino je trenutno na voljo en referenčni korpus, to je *Fida* <<http://www.fida.net/>> (za predstavitev *Fide* in podatke o njeni zvrstnosti in zgradbi prim. Erjavec, Gorjanc in Stabej 1998), ob njem pa še korpus slovenskega jezika *Nova beseda* <http://bos.zrc-sazu.si/s_beseda.html>, ki sta z vidika svoje velikosti za jezikovni pouk najprimernejša.

Čeprav je med vsemi tu obravnavanimi kategorijami jezikovnih tehnologij prav kategorija referenčnih virov, ki so med drugim namenjeni jezikovnemu pouku, ena najuporabnejših za jezikovni pouk, je razmeroma velika ovira dejstvo, da je večina kakovostnih jezikovnih referenčnih virov komercialnih, njihova tržna cena pa navadno ni majhna.

2.3 Orodja za jezikovni pouk

Svetovni splet že več let ponuja programe, ki jih učitelji lahko uporabijo za izdelavo interaktivnih učnih gradiv, npr. kvizov, testov itd. (Pisanski 1998). Iz podobnih razlogov, kot veljajo za pripravljena gradiva, opisana v 2.1, ta orodja pri jezikovnem pouku niso zelo razširjena, vendar različnih primerov vseeno ni težko najti. Dober predstavnik te kategorije so razmeroma pogosti interaktivni testi nepravilnih glagolov, ki jih za angleščino, pa tudi za nekatere druge jezike, ni težko najti na spletu; ena boljših strani s tovrstno vsebino je <<http://a4esl.org/q/h/irv001-ck.html>>. Ta test angleških nepravilnih glagolov je eden od internetnih HTML kvizov za samostojno učenje, ki so del projekta *Activities for ESL Students* internetne revije *The Internet TESL Journal*, <<http://iteslj.org/>>, namenjene učiteljem angleščine kot tujega jezika, v kateri se sicer pojavljajo zanimivi članki in znanstvene razprave z različnimi temami, kot npr. uporaba računalnika pri jezikovnem pouku, pouk strokovnega jezika, razvoj učnih gradiv, kultura itd., prav tako pa vsebuje tudi učne načrte, izročke, ideje za pouk in koristne povezave.

Verjetno je, da bodo bolj izpopolnjena, komercialna orodja sčasoma postala širše sprejeta, tako npr. pri govornih tehnologijah nekatera orodja že tržijo v obliki učnih CD-romov. Primer so programirani tečaji tujih jezikov *Talk To Me*, ki so namenjeni zlasti samostojnemu učenju izgovarjave: program digitalizira glas učenca in primerja značilke z vgrajenimi. Začetke prilagajanja enega od orodij govornih tehnologij za slovenski jezikovni pouk predstavlja Rozman (2000).

3 Nenamenska gradiva in orodja

Čeprav nenamenska gradiva in orodja niso pripravljena posebej za pouk jezikov, pa so pogosto lahko uporabnejša od namenskih virov, saj so gradiva velikokrat lažje prilagodljiva različnim stopnjam znanja, orodja pa so zaradi svoje široke komercialne rabe zelo izpopolnjena. Nenamenska gradiva in orodja je mogoče dalje razdeliti na več podskupin.

3.1 Nenamenska gradiva

Med vsemi nenamenskimi gradivi so daleč najpogosteje rabljena gradiva s svetovnega spleta, saj prav ta ponuja najširši razpon gradiv z najrazličnejšimi temami. Peterson (1999: S80) posebej izpostavlja pomen razširjene izbire vsebin za pouk strokovnega jezika, kajti prav pri tovrstnem jezikovnem pouku klasična gradiva

pogosto ne morejo pokrivati vseh potreb. Ob tem je treba poudariti tudi prednost rabe avtentičnih gradiv v primerjavi z gradivi, ki so nastala za jezikovni pouk: avtentična gradiva predstavljajo resnično jezikovno rabo, če jih ustrezno uporabimo lahko učencem predstavljajo ustrezen izziv, ki presega okoliščine pouka. V nasprotju s tem so gradiva, ki so nastala za rabo pri jezikovnem pouku, pogosto neživljenjska in učence slabše motivirajo.

V prvi vrsti so za jezikovni pouk primerna gradiva v obliki elektronskih besedil v izbranem jeziku, ki jih je mogoče uporabiti nespremenjena kot avtentična gradiva ali pa jih je mogoče prilagoditi določeni stopnji jezikovnega znanja oziroma izbrani spretnosti. Nespremenjeno avtentično besedilo v elektronski obliki je lahko namenjeno različnim ciljem: od vaje bralnega razumevanja do osnove za diskusijo ali samostojno predstavitev, lahko služi kot model za izbran žanr pri pouku pisanja itd. Po potrebi je za nižje stopnje jezikovnega znanja besedilo lahko prilagojeno, poenostavljeno ali skrajšano. Lahko pa služi tudi kot osnova za razne vrste vaj, od takšnih, ki so namenjene izboljševanju jezikovne rabe, npr. vstavljanje besed (vaje iz besedišča ali slovnice), do vaj iz bralnega razumevanja, npr. takšnih, v katerih morajo učenci premešane odstavke znova urediti v koherentno besedilo. Najpogostejši viri besedil so spletne verzije časopisov in revij, z aktualnimi in splošnimi temami, zanimivi so dnevniki, za angleščino npr. *The Times* <<http://www.timesonline.co.uk/>>, *The Guardian* <<http://www.guardian.co.uk/>>, *The Washington Post* <<http://www.washingtonpost.com/>>, *The New York Times* <<http://www.nytimes.com/>> itd., za slovenščino pa npr. *Delo* <<http://www.delo.si/>>, *Dnevnik* <<http://www.dnevnik.si/>>, *Večer* <<http://www.vecer.com/>> itd. V različnih revijah je mogoče najti bolj specializirane članke. Prav tako so lahko zanimivi viri gradiv spletne strani različnih organizacij in institucij, promocijska besedila, spletni oglasi itd.

Poleg izključno besedilnih gradiv so uporabna tudi gradiva drugih vrst, ki jih je mogoče najti na svetovnem spletu: npr. slike, skice, videi, zvočni zapisi itd., ki jih je prav tako mogoče prilagoditi pouku ali pa uporabiti kot avtentična gradiva v zelo različne namene, npr. za vaje iz slušnega razumevanja, kot osnovo za ustno izražanje, za razumevanje kulturnega ozadja, za izboljšavo jezikovne rabe itd. Primere interaktivnih avtentičnih gradiv je mogoče najti na spletnih straneh televizijskih hiš, tako npr. *BBC* <<http://www.bbc.co.uk/>> poleg elektronskih besedil vsebuje tudi slikovna, video- in avdiogradiva, *CNN* <<http://www.cnn.com/>> pa slikovna in video-gradiva in transkripte oddaj.

Velika prednost svetovnega spleta je, da pokriva izjemno širok spekter tem, kar pomeni veliko izbiro med gradivi, ki bi utegnili biti ustrezna, je pa seveda iskanje lahko razmeroma dolgotrajno. Kljub temu zaradi hitrega dostopa navadno želeno gradivo na svetovnem spletu najdemo precej hitreje in lažje kot v klasični knjižnici, kjer je izbor gradiva pogosto bolj omejen, ali v knjigarni, kjer iskanje ob vsem ostalem omejujejo tudi finančni vidiki. Pri iskanju po svetovnem spletu so v veliko pomoč različni iskalniki in prav gotovo je za učitelja, ki si želi nenamenska gradiva čim bolje uporabiti, smiselno, da se nauči vsaj osnovne uporabe iskalnikov, saj to lahko pomeni precejšen prihranek časa.

Dejstvo je, da je tudi prihranek časa neke vrste motivacija in prav gotovo je dodat-

na spodbuda za uporabo elektronskih gradiv njihova lažja prilagoditev željeni obliki: v nasprotju z besedilom na papirju elektronskega besedila navadno ni treba pretipkavati. Ob tem pa se odpira tudi problematika avtorskih pravic: kjer uporaba gradiva ni eksplicitno dovoljena, je treba zaprositi za dovoljenje za uporabo. Na nekaterih spletnih mestih (npr. nekateri časopisi, revije) je mogoče za dovoljenje za uporabo zaprositi neposredno, ponekod so pogoji uporabe natančno razloženi, kjer pa tega ni, se je treba obrniti na avtorja gradiva ali lastnika avtorskih pravic gradiva, kar navadno ni težko, saj so elektronski naslovi lastnikov avtorskih pravic ali drugih kontaktnih oseb zelo pogosto navedeni na izbranih spletnih straneh.

3.2 Referenčni viri

Referenčni viri v elektronski obliki, ki sami po sebi niso namenjeni jezikovnemu pouku, npr. enciklopedije (npr. *Encarta*, *Britannica*), virtualne knjižnice (npr. *The WWW Virtual Library* <<http://vlib.org/>> ali *Internet Public Library* <<http://www.ipl.org/>>) in druge raznovrstne zbirke podatkov, dostopni bodisi na CD-romu ali na svetovnem spletu, so s svojo multimedijско zasnovo (slike, video- in avdiogradivo) za uporabnika zelo privlačni, z zgoščenimi ogromnimi zbirkami podatkov pa izredno koristni. Za jezikovni pouk so dragoceni, ker predstavljajo ogromne zbirke večinoma preverjenega jezikovnega gradiva, ki ga je mogoče pri pouku uporabiti kot avtentično gradivo, lahko tudi za osvetlitev kulturnega konteksta, ali pa prilagoditi določeni stopnji znanja. Nemajhen problem pri uporabi elektronskih referenčnih virov predstavlja njihova razmeroma visoka cena, zahteva po računalniški opreми, ki je dovolj zmogljiva za multimedijske predstavitve, nenazadnje pa se tudi pri teh gradivih srečujemo s problemom avtorskih pravic. Za slovenski jezik velikih elektronskih enciklopedij še ni, mogoče pa je najti nekatere druge elektronske referenčne vire, tako na CD-romih (npr. *Interaktivni atlas Slovenije 3.0*) kot na svetovnem spletu (zanimiv poskus so slovenske strani *Wikipedije*, <<http://sl.wikipedia.com/>> prosto dostopne večjezične spletne enciklopedije z odprto vsebino; naslov osnovne domače strani *Wikipedije* v angleščini je <<http://www.wikipedia.org/>>).

3.3 Urejevalnik besedil

Pri jezikovnem pouku pomeni sistematična uporaba urejevalnika besedil veliko spremembo zlasti za pouk pisnega izražanja, saj lahko različne možnosti, ki jih urejevalnik besedil ponuja, povsem spremenijo proces oblikovanja in urejanja besedil. V prvi vrsti je pomembna značilnost pisanja v elektronski obliki možnost enostavnega spreminjanja besedila z brisanjem in preoblikovanjem delov besedila. To omogoča boljše in enostavnejšo sprotno revizijo in urejanje ter popravljanje že narejenega osnutka ali verzije besedila. Za uspešen sodoben pouk pisanja je prav poudarek na postopnem izboljševanju besedila skozi različne verzije zelo pomemben, za takšno delo pa je elektronsko besedilo mnogo bolj primerno kot besedilo na papirju. Za uspešno revizijo so posebej uporabne nekatere dodatne funkcije urejevalnika besedil, npr. *izreži*, *kopiraj* in *prilepi*, ali *poišči* in *zamenjaj* (takšne funkci-

je za slovenščino zaenkrat sicer še ni na voljo, za teoretični osnutek prim. Peterlin, Pisanski in Erjavec 2000).

Med različnimi funkcijami urejevalnika besedil ne moremo spregledati funkcij, kot npr. črkovalnik, slovnični pregledovalnik in tezaver, ki so pogosto vgrajene v urejevalniku besedil. Črkovalnik je za pouk pisanja nedvomno zanimivo orodje, z ustrezno in osmišljeno uporabo lahko omogoči, da se glavnina revizije premakne na področje vsebine in koherence, med tem ko so osnovnejša jezikovna vprašanja potisnjena v ozadje, posledica pa je seveda lahko tudi negativna: slabo poznavanje pravopisa na sicer razmeroma visoki stopnji jezikovnega znanja. O koristnosti slovničnih pregledovalnikov sicer obstaja vrsta dvomov (Vernon 2000), zlasti to velja za tiste pregledovalnike, ki obravnavajo tudi stilistične napake. Tezaver je pri pouku pisnega izražanja neprecenljive vrednosti, v svojem bistvu pa se zelo približuje slovarjem v elektronski obliki (prim. tudi 2.2). Za slovenščino je najboljše tovrstna orodja razvilo podjetje Amebis. (Za natančnejše podatke prim. Romih 1998). Ob naštetih možnostih je za pouk pisnega izražanja posebej dragocena funkcija urejevalnika besedil, ki omogoča vpogled v prejšnje verzije istega besedila, s čimer se lahko učitelj natančneje seznani s procesom preoblikovanja besedila in lahko učenca bolje usmerja pri nadaljnjem pisanju.

4 Elektronska komunikacija

V svojem bistvu prinaša elektronska komunikacija lažje premagovanje razdalj, bolj neposreden, individualen stik med udeleženci pri pouku in predvsem hitrejši prenos relevantnih informacij; to pa so prednosti, ki lahko ključno izboljšajo kakršen koli pouk in niso vezane le na jezikovni pouk. Razpon možnosti, ki jih elektronska komunikacija ponuja, je širok: od manj kompleksnih – izmenjava elektronskih sporočil, do zelo kompleksnih kombinacij različnih oblik komuniciranja – npr. pouk na daljavo (eden najboljših zgledov je britanska *Open University*, s spletnim naslovom <<http://www.open.ac.uk/>>).

4.1 Elektronska pošta

Čeprav se elektronska pošta od navadne razlikuje predvsem v hitrosti prenosa podatkov, so njene posledične prednosti tolikšne, da je marsikje postala nepogrešljiv del komunikacije med udeleženci pri pouku. Poleg tega, da je uporabna za izmenjavo informacij o organizacijskem poteku pouka – npr. kadar fizična prisotnost ni mogoča (npr. bolezen, oddaljenost) – je nadvse koristna tudi pri samem jezikovnem pouku, zlasti pri izmenjavi pisnih nalog (npr. spisov, esejev, osnutkov prezentacij, nalog v elektronski obliki) in povratnih informacij, največkrat v obliki priloga. Dragocena je predvsem zato, ker omogoča, da se učitelj posveča individualnemu učencu, ne da bi se ob tem ostali učenci dolgočasili; stik je enostaven in neposreden, prenesene informacije pa so lahko enako natančne kot pri osebni stiku.

Razlogov, zaradi katerih se nekateri težje odločajo za uporabo elektronske pošte pri

pouku, je več, med najpomembnejšimi pa so razmeroma zahtevni predpogoji (ustrezna računalniška oprema in telefonska linija ter seveda cena telefonskega impulza) in nevarnost prenosa računalniških virusov (priporočljiva je namestitev zaščitnih protivirusnih programov na računalnike vseh sodelujočih). Seveda takšne ovire niso nepremostljive, o čemer priča tudi dejstvo, da uporaba elektronske komunikacije pri jezikovnem pouku narašča.

4.2 Internetna komunikacija

Poleg uporabe elektronske pošte je pri jezikovnem pouku lahko koristno tudi sporazumevanje po različnih komunikacijskih kanalih, ki jih ponuja svetovni splet. Tako se udeleženci pri pouku lahko v različnih forumih in klepetalnicah virtualnega sveta srečujejo s posamezniki in skupinami z vsega sveta, ki so v podobnem položaju kot oni, ali pa iščejo odgovore na svoja vprašanja pri strokovnjakih, ki v kombinacijah posebnih spletnih strani in elektronske pošte odgovarjajo na zastavljena vprašanja v oblikah posvetovalnic. Takšne možnosti so lahko zelo koristne, saj udeležencem v učnem procesu omogočajo, da z učno tematiko posežejo izven okvira učne situacije (npr. razreda), pri pouku tujega jezika pa omogočajo enostaven in neposreden stik z rojenimi govorniki (primer interaktivne spletne strani, kjer je mogoče zastaviti vprašanje v zvezi z angleško slovnico in pisanjem je *Guide to Grammar and Writing* <<http://www.ccc.commnet.edu/grammar/>>). Prav gotovo pa prinašajo komunikacijski kanali svetovnega spleta tudi določene pasti: ugotavljanje resnične identitete in strokovne usposobljenosti sogovornika je v virtualnem svetu pogosto problematično, zato je k tovrstni komunikaciji pri jezikovnem pouku smiselno pristopati organizirano in nadzorovano.

4.3 Elektronsko učenje na daljavo

Virtualna šola že nekaj let ni več v domeni znanstvene fantastike, temveč se tako v svetu kot v Sloveniji uporablja vedno bolj pogosto. Najenostavnejša oblika elektronskega učenja na daljavo je kombinacija spletnega mesta z organizacijskimi informacijami, učnimi gradivi in relevantnimi hiperpovezavami ter komunikacije po elektronski pošti in morda še foruma ali klepetalnice. Kompleksnejše oblike virtualne šole vsebujejo tudi druge možnosti multimedije, najpogostejše so videokonference in avdiostik. Za jezikovni pouk, kjer so pomembni neposredni stiki med učiteljem in učencem, možnost takojšnjega popravljanja napak (npr. pri izgovarjavi) in je poudarek na pouku *ex cathedra* manjši, je bolj kot izključno učenje na daljavo primerna občasna uporaba virtualne šole, npr. za stike z rojenimi govorniki pri pouku tujega jezika.

5 Zaključek

Iz opisanih treh sklopov možnosti uporabe novih tehnologij pri jezikovnem pouku je razvidno, da so oblike uporabe zelo različne in pokrivajo praktično vse vidike jezikovnega pouka. O koristnosti njihove uporabe bi težko dvomili, saj večinoma omogočajo precejšen prihranek časa, razširjajo izbiro učnih vsebin, s privlačnejšim in bolj nazornim prikazom pogosto prekašajo klasična gradiva in omogočajo premagovanje velikih prostorskih razdalj.

Vsaka od naštetih možnosti ima sicer tudi pomanjkljivosti, najpogostejše so cena, zahtevni predpogoji, zahtevano predznanje ali povprečna kvaliteta. Vseeno pa je te pomanjkljivosti že danes mogoče v marsičem preseči, tako da ne preseneča, da je razvoj novih tehnologij zanimiv tudi z vidika jezikovnega pouka, saj ga te lahko s smiselno rabo močno obogatijo, poenostavijo in popestrijo.

Literatura

Erjavec, Tomaž, Gorjanc, Vojko in Stabej, Marko, 1998: Korpus Fida. Erjavec, Tomaž in Gros, Jerneja, (ur.): *Zbornik konference Jezikovne tehnologije za slovenski jezik*. Ljubljana: Institut Jožef Stefan. 124–127.

Hirci, Nataša in Pisanski, Agnes, 2000: Nove jezikovne tehnologije: vidiki uporabe računalniških korpusov. *Vestnik Društva za tuje jezike in književnosti Slovenije* 34. 27–34.

Peterlin, Primož, Pisanski, Agnes in Erjavec, Tomaž, 2000: »Poišči in zamenjaj« v pregibnih jezikih. Erjavec, Tomaž in Gros, Jerneja, (ur.): *Zbornik konference Jezikovne tehnologije*. Ljubljana: Institut Jožef Stefan. 49–56.

Peterson, Mark, 1999: World Wide Web resources for the ESP practitioner. *English for Specific Purposes* 18. S75–S80.

Pisanski, Agnes, 1998: Virtualna učilnica: uporaba interneta pri poučevanju tujih jezikov. Erjavec, Tomaž in Gros, Jerneja, (ur.): *Zbornik konference Jezikovne tehnologije za slovenski jezik*. Ljubljana: Institut Jožef Stefan. 96–99.

Romih, Miro, 1998: Amebis in jezikovne tehnologije. Erjavec, Tomaž in Gros, Jerneja, (ur.): *Zbornik konference Jezikovne tehnologije za slovenski jezik*. Ljubljana: Institut Jožef Stefan. 29–34.

Rozman, Robert, 2000: »CSLU Toolkit«: Napredne govorne tehnologije za nekomercialno uporabo tudi v slovenskem jeziku. *Organizacija* 33. 572–575.

Vernon, Alex, 2000. Computerized Grammar Checkers 2000: Capabilities, Limitations and Pedagogical Possibilities. *Computers and Composition* 17. 329–349.

Seznam navedenih spletnih naslovov

<<http://www.learnenglish.org.uk/>>
 <<http://polyglot.lss.wisc.edu/lss/lang/esl.html>>
 <<http://www.lang.ox.ac.uk/anglearn.html>>

<<http://owl.english.purdue.edu/internet/resources/sourceofinfo.html>>
<<http://www.britcoun.org/studies>>
<<http://www.georgetown.edu/crossroads>>
<<http://www.academicinfo.net/can.html>>
<<http://www.austudies.org/>>
<<http://slovenian.com/>>
<<http://www.thezaurus.com/slovenianlinx/>>
<<http://titania.cobuild.collins.co.uk/>>
<<http://www.natcorp.ox.ac.uk/>>
<<http://www.fida.net/>>
<http://bos.zrc-sazu.si/s_beseda.html>
<<http://a4esl.org/q/h/irv001-ck.html>>
<<http://iteslj.org/>>
<<http://www.timesonline.co.uk/>>
<<http://www.guardian.co.uk/>>
<<http://www.washingtonpost.com/>>
<<http://www.delo.si/>>
<<http://www.dnevnik.si/>>
<<http://www.vecer.com/>>
<<http://www.bbc.co.uk/?ok>>
<<http://www.cnn.com/>>
<<http://vlib.org/>>
<<http://www.ipl.org/>>
<<http://sl.wikipedia.com/>>
<<http://www.wikipedia.org/>>
<<http://www.open.ac.uk/>>
<<http://www.ccc.commnet.edu/grammar/>>